

TA'LIM MUASSASASIDA IJTIMOY –TEXNOLOGIYALAR HAQIDA TUSHUNCHA.

¹Nasriddinova Sevara Olimjon qizi

¹Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi,

²Boymatova Munisa Shokir qizi

²Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh,

³Djamolova Shahnoza Srojiddinova

³Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi,

⁴Turdiyeva Risolat Baxromjon qizi

⁴Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi,

⁵Murodulloyeva Zaytuna Abdulloyevna

⁵Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi,

⁶Sattorova Shohsanam Muzaffar qizi

⁶Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7302959>

Annotatsiya : Ma'lumki, jamiyat taraqqiyoti, ijtimoiy ma'naviy hayotning rivojlanishi murakkab jarayonlardan iborat. Albatta, bunday jarayon kishilarga turlicha ta'sir ko'rsatadi. Bilim saviyasi yetarli bo'lgan, e'tiqod iymoni but bilgan kishilar har qanday murakkabliklar boshqacha qilib aytganda, barcha qiyinchiliklarni bardosh bilan bartaraf etishga harakat qilsa, ba'zilar bunday xolatdan esankirab qoladilar. Natijada ijtimoiy hayotga loqaydlarcha munosabatda bo'ladi, ba'zi birlar esa hayotning yengil tomonini tanlaydilar. Bunday kishilar o'zlarining huzur halovatlarini o'ylaydilar. Buni bozor iqtisodiyoti sharoitidagi qiyinchiliklar yoki turli mafkuraviy g'oyalar oqimi harakatidagi jarayonidan yaqqol ko'rishimiz mumkin.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy texnologiya, pedagogik texnologiya, muhit, mikroguruh, shaxs, xulq-atvor, trening mashg'ulotlari.

"Ijtimoiy texnologiyalar" tushunchasi sotsiologiyada vujudga kelgan va ijtimoiy jarayonlarning rivojlanishi asosi bo'lgan natijalarni dasturlash imkoniyati bilan bog'liq. Ijtimoiy texnologiyalarning turlaridan biri ijtimoiy ish texnologiyalari bo'lib ular ijtimoiy pedagogik texnologiyalarga juda yaqin, chunki yuqorida ta'kidlagandek ijtimoiy pedagog va ijtimoiy ishchi

faoliyatining jihatlari ko'p. Ijtimoiy pedagogik texnologiya ijtimoiy va pedagogik texnologiyalarni birlashtiruvchi texnologiya hisoblanadi. Ijtimoiy pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish imkoni ijtimoiy pedagogik faoliyatning o'z tuzilishiga ega ekanligiga bog'liq. Ijtimoiy pedagogik faoliyat maqsad va vazifalarni aniqlashdan boshlanadi. Bularni mutaxassislar yechishlari lozim, ya'ni bolada muomala ko'nikmalarini shakllantirish, unga yangi muhitga ko'nikishga yordam berishdir va boshqa maqsadlar o'z navbatida faoliyat mazmuni, uning amalga oshirish metodlari va uni tashkillashtirish shakllarini aniqlab beradi. Ijtimoiy pedagogik faoliyat maqsadi, uning natijalari va mazmuni qanchalik to'g'ri aniqlanganligi, unga yerishish uchun qanday metodlar tanlanganligiga bog'liq bo'ladi. Shunday qilib ijtimoiy pedagogik texnologiya ijtimoiy pedagogik faoliyat metodlari va usullari majmuasidir. Ijtimoiy pedagogning aralashishni talab qiluvchi har qanday muammoni hal qilish unga tashhiz qo'yishdan boshlanadi. Tashhiz qo'yish axborot taxlili, to'plash va tizimlashtirishdan iborat. Keyingi bosqich bu muammoni hal qilish yo'llarini qidirish. Buning uchun tashhiz asosida maqsad qo'yiladi va unga muvofiq faoliyatning aniq vazifalari belgilanadi. Ijtimoiy pedagog qanday texnologiyani qo'llashga ko'ra shunga mos tushuvchi faoliyat metodlari va shakllarini tanlaydi. Ish yakunlanganidan so'ng ijtimoiy pedagog bola muammosi qanchalik to'g'ri hal qilinganiga baho berishi lozim. Keng tarqalgan va effektiv ijtimoiy pedagogik texnologiyalardan biri trening hisoblanadi. Ijtimoiy pedagogik trening-jamoaviy ish olib borishning faol metodlariga asoslangan pedagogika'sirdir. Bu tashkillashtirilgan muloqatning maxsus turi bo'lib, uning davomida shaxs rivojlanishishi, kommunikativ malakalar paydo bo'lishi, psixologik yordam ko'rsatish masalalari hal qilinadi. Mashg'ulotlar davomida o'smirlarda ichki qurilmalar almashuvi sodir bo'ladi, bilimlar kengayadi, o'ziga va atrofdagilarga ijobiy munosabat tajribasi shakllanadi. Trening mashg'ulotlari paytida har bir o'smirlarga g'amxo'rlik ko'rsatiladi. U boshqalarning yordamiga tayanishi mumkin. SHuning uchun turli muomala stillarini sinab ko'rishi, odamlararo ishonishni o'rganishi, avval unga xos bo'lmagan kommunikativ malaka va ko'nikmalarni o'zlashtirishga qodir. Bu mashg'ulotlar jamiyatda yanada faol hayotga tayyorlaydi. Ijtimoiy pedagogik trening guruhining vazifasi har bir ishtirokchiga o'zini individual vositalar bilan namoyon qilishga yordam erishdir. Biroq buning uchun o'z-o'zini anglab olishi lozim.

Shaxs o'z-o'zini tarbiyalashni quyidagi yo'nalishlar bo'yicha amalga oshiradi:

1) O'z "men" ini boshqalar bilan qiyoslash orqali qabul qilish, ya'ni inson boshqalar chetdan kuzatish qulayligi uchun bundan foydalanadi. Bu esa o'zini guruhning boshqa a'zolari bilan qiyoslashga ajoyib imkoniyat yaratadi.

2) O'zini boshqalarning qabul qilishlari orqali qabul qilish, ya'ni atrofdagilar berayotgan ma'lumotlarni qayta munosabat asosida ishlatish. Bu atrofdoshlarning so'zlari, xis-tuyg'ulari, xulq-atvor reaksiyalari orqali o'ziga bo'lgan munosabatini bilib olishga yordam beradi.

3) O'zini faoliyat natijasi orqali qabul qilish, ya'ni inson nima qilganiga baho berish. O'z-o'zini baholashning bu usuli o'z imkoniyatlari haqidagi fikrni mustahkamlaydi.

4) O'zini tashqi qiyofa bahosi orqali qabul qilish

Shaxsning rivojlanishiga imkon yaratuvchi trening maqsadlari: a) ishtirokchilarning ijtimoiy masuliyatini oshirish, ularning boshqalar bilan faol munosabatga kirishish qobiliyatini o'stirish. b) o'smirlarning faol ijtimoiy pozitsiyasini shakllantirish va o'z hayotlarida o'zgarish sodir etish qobiliyatini rivojlantirish. v) psixologik madaniy darajasini ko'tarish.

Treningning asosiy tamoyillari:

1. Ishtirokchilarning o'zaro hurmati va ishonchiga asoslangan to'laqonli shaxslararo muomala.

2. Doimiy qayta aloqa, ya'ni ishtirokchi boshqa ishtirokchilar xatti-harakatlariga baho beruvchi ma'lumotlarni olishi.

3. O'z-o'ziga tashhiz qo'yish.

4. Rivojlanishning optimallasuvi.

5. Aqliy va emotsional sohalarning uyg'unlashuvi.

6. Trening va uning alohida mashg'ulotlarida ixtiyoriy qatnashish.

7. Guruh dinamikasiga yordam beruvchi guruhning doimiy tarkibi.

8. Yakkalik.

9. Mikrogruhlarda ishlash imkonini beruvchi erkin hudud.

Texnologiyalarni ijtimoiy pedagogik faoliyatiga joriy qilish mablag'ni iqtisod qilish ijtimoiy pedagogik faoliyatni ilmiy asosda tashkil qilishni ta'minlaydi, ijtimoiy pedagog oldida turgan vazifalarni hal qilishning effektivligiga yordam beradi. Ijtimoiy pedagogik texnologiyalar ijtimoiy pedagogning keng ko'lamdagi vazifalari-tashhiz qo'yish, ijtimoiy profilaktika, ijtimoiy adaptatsiya va ijtimoiy rehabilitatsiyani yechishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Egamberdiyev N.M. Ijtimoiy pedagogika (darslik) – T.: 2009

2. Qurboniyazova Z.Q. Ijtimoiy tarbiya muammolari. Xalq ta'limi, 2003, 6-son

3. <http://www.ziyonet.uz/>
4. <http://www.pedagog.uz/>